

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK (LH 1.MAILA)	EBALUAZIO IRIZPIDEAK (LH 2. MAILA)	LOTURA FUNTSEZKO KONPETENTZIE KIN (Deskriptore operatiboak)
1. Informazioa bilatzea eta hautatzea bitarteko eta baliabide digital eta analogikoen bidez, bai banaka bai taldean, haren fidagarritasuna eta egokitasuna ebaluatuz, teknologia digitalak modu seguruan eta iraunkorrean erabiltzeko ohiturak hartuz, informazio hori ezagutza bihurtzeko eta modu antolatuan eta sortzailean komunikatzeko. (Azalpena)	1.1. Lagunduta, informazioa bilatzeko eta hautatzeko oinarrizko estrategiak erabiltzea, eredu jakin bati jarraituz. 1.2 Irakasleak emandako iturrietatik informazio erraza bilatzea, modu gidatuan, informazio egokia hautatuta eta ingurune natural, sozial eta kulturalarekin lotutako ikerketetan erabilita, ingurune analogikoan. 1.3 Baliabide analogikoak hezkuntza-testuinguruaren beharren arabera erabiltzea.	1.1.Lagunduta, informazioa bilatzeko eta hautatzeko oinarrizko estrategiak erabiltzea, eredu jakin bati jarraituz. 1.2 Hainbat iturri seguru eta fidagarrietan informazio erraza bilatzea, modu gidatuan, informazio egokia hautatuta eta ingurune natural, sozial eta kulturalarekin lotutako ikerketetan erabilita, ingurune analogikoan zein digitalean. 1.3 Gailu eta baliabide analogikoak eta digitalak hezkuntza-testuinguruaren beharren arabera erabiltzea, eta erabilera seguruko ohiturak hartzea.	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, KD1, KD2, KD3, KD4, KD5, KE3, KPSII5.

JAKINTZAGAIA: **NATURA, GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

2. Galdera zientifiko errazak planteatzea eta erantzutea, pentsamendu zientifikoaren berezko teknikak eta tresnak erabilia, eta jakintza desberdinak elkarrekin konektatuz, ingurune naturalean, sozialean eta kulturean gertatzen diren gertaeraketa fenomenoak interpretatzeko eta azaltzeko.(Azalpena)	2.1. Gogoeta egitea eta galdera egokiak egiten ikastea modu gidatuan. 2.2. Gertuko objektu, gertakari eta fenomenoek buruzko jakin-mina erakustea, hipotesiak formulatuz eta eta modu gidatuan informazioa eta emaitzak egindako iragarpenekin alderatuz. 2.3. Ikerketak hala eskatzen duenean, agindutako edo gidatutako esperimenduetan parte hartzea, hainbat ikerketa- teknika erraz erabiliz. 2.4. Eskolako eredu zientifikoak behatzea eta eraikitzen hastea, esperimendazioaren bidez lortutako ezagutza zientifikoak aplikatuta. 2.5. Ikerketa txikien emaitza ahoz komunikatzea, lexiko zientifiko egokia erabiltzen hasiz, egindako urratsak laguntzaz azalduta eta ezagutza modu kooperatiboan partekatuta.	2.1. Gogoeta egitea eta galdera egokiak egiten ikastea, modu gidatu eta gidatuan. 2.2. Gertuko objektu, gertakari eta fenomenoek buruzko jakin-mina erakustea, hipotesiak formulatuz eta informazioa eta emaitzak egindako iragarpenekin alderatuz. 2.3. Ikerketak hala eskatzen duenean, agindutako edo gidatutako esperimenduetan parte hartzea, hainbat ikerketa-teknika erraz erabiliz, tresnak 2.4. Eskolako eredu zientifikoak behatzea eta eraikitzea, esperimendazioaren bidez lortutako ezagutza zientifikoak aplikatuta. 2.5. Ikerketa txikien emaitza ahoz edo grafikoki komunikatzea, lexiko zientifiko egokia erabilia, egindako urratsak laguntzaz azalduta eta ezagutza modu kooperatiboan partekatuta.	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, KD1, KD2, KPSII4, KPSII5, HK4, EK1, EK3.
3. Arazo-egoerak diziplina arteko proiektuen bidez ebaztea,	3.1 Ingurune hurbileko beharrak identifikatzea edo arazoak antzematea, diziplinarteko proiektu kooperatibo errazetan parte hartuz.	3.1 Ingurune hurbileko beharrak identifikatzea edo arazoak antzematea, diziplinarteko proiektu kooperatibo errazetan parte hartuz,	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2.

JAKINTZAGAIA: **NATURA,GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

diseinu-pentsamendua eta pentsamendu konputazionala erabiliz, premia zehatzei erantzungo dien produktu sortzaile eta berritzaile bat lankidetzan sortzeko.(Azalpena)	3.2 Diseinu-arazo bat konpon dezaketen ideia sortzaileak proposatzea, ahozko deskribapenen, marrazkien edo ereduen bidez partekatuz. 3.3. Diseinu-arazo bati irtenbidea emango dion amaierako produktu erraz bat taldean eta modu gidatuan diseinatzea. 3.4. Ahoz edo grafikoki diseinu-proiektuen azken produktua erakustea, eta laguntzarekin (gidoi bat, eskema bat, grafikoa...), eman dituen urratsak zeintzuk diren azaltzea.	diseinu-pentsamendua eta pentsamendu konputazionala erabiliz eta prototipoak sortuz. 3.2 Diseinu-arazo bat konpon dezaketen ideia sortzaileak proposatzea, eskuratutako ezagutzak aplikatuz eta ahozko deskribapenen, marrazkien edo ereduen bidez partekatuz. 3.3. Diseinu-arazo bati irtenbidea emango dion amaierako produktu erraz bat taldean eta modu gidatuan diseinatzea, hainbat prototipo probatuz eta erreminta eta material egokiak modu seguruan erabiliz. 3.4. Ahoz edo grafikoki diseinu-proiektuen azken produktua erakustea, eta laguntzarekin (gidoi bat, eskema bat, grafikoa...), eman dituen urratsak zeintzuk diren azaltzea.	STEM3, STEM4, KD1, KD2, KD3, KD5, KPSII3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK4.
4. Norberaren gorputza, norberaren eta besteen emozio eta sentimenduak ezagutzea eta horien kontzientzia hartzea, eta ezagutza zientifikoan oinarritutako ohitura osasungarriak garatzea, ongizate fisikoa, emozionala eta soziala lortzeko.(Azalpena)	4.1 Bizi-ohitura osasungarriak lantzea, higiearen, elikadura askotariko eta orekatuaren, ariketa fisikoaren eta atsedeenaren garrantzia ezagutuz. 4.2. Ongizate emozionala eta soziala bultzatzen duten ekintzak ezagutzea eta norberaren eta besteen emozioak identifikatzea.	4.1 Bizi-ohitura osasungarriak baloratzea, higiearen, elikadura askotariko eta orekatuaren, ariketa fisikoaren eta atsedeenaren garrantzia ezagutuz (edo aitortuz). 4.2. Ea bereizten dituen ongizate emozionala eta soziala bultzatzen duten ekintzak, eta ea ezagutzen dituen norberaren eta besteen emozioak, eta ea identifikatzen dituen elkarreragiten duen familia-eta eskola-harremanetan. 4.3 Norberaren gorputza ezagutzea eta onartzea,	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, KE3, STEM5, KD2, KD3, KPSII1, KPSII2, KPSII3, HK3, HK4, EK1.

JAKINTZAGAIA: **NATURA, GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

	4.3 Norberaren gorputza ezagutzea eta onartzea, aniztasuna gizartearen elementu aberasgarri gisa baloratuz eta errespetatuz.	aniztasuna gizartearen elementu aberasgarri gisa baloratuz eta errespetatuz.	
5. Natura-, gizarte-eta kultura-ingurunekeko elementu edo sistemen ezaugarriak identifikatzea eta aztertzea, eta horien antolamendua eta propietateak deskribatzea, eta haien arteko harremanak ezartzea, kultura-eta natura-ondarearen balioa ezagutzeko eta hura kontserbatzeko eta hobetzeko ekintzei ekiteko, erabilera arduratsu eta iraunkor baten bidez. (Azalpena)	5.1 Natura-, gizarte- eta kultura- ingurunekeko elementuen ezaugarriak, antolamendua eta propietateak ezagutzea, ikerketa- metodologiaren bidez. 5.2 Ingurune natural, sozial eta kultural hurbileko elementuen arteko konexio erraz eta zuzenak ezagutzea, modu gidatuan. 5.3 Irudi eta adibide zehatzen bidez, ideia zientifikoak aurrerapen teknologiko, kultural eta sozialekin erlazionatzea. 5.4 Ondare naturala eta kulturala errespetatzeko eta gozatzeko jarrerak erakustea, eta zaintzaren garrantziaz ohartzea.	5.1 Natura-, gizarte-eta kultura-ingurunekeko elementuen ezaugarriak, antolamendua eta propietateak ezagutzea, ikerketa-metodologiaren bidez, eta tresna eta prozesu egokiak modu antolatuan erabiltzea. 5.2 Ingurune natural, sozial eta kultural hurbileko elementuen arteko konexio erraz eta zuzenak ezagutzea, modu gidatuan. 5.3 Irudi eta adibide zehatzen bidez, ideia zientifikoak aurrerapen teknologiko, kultural eta sozialekin erlazionatzea, bizi-kalitatea hobetzea ahalbidetzen dutela aitortuz. 5.4 Ondare naturala eta kulturala errespetatzeko eta gozatzeko jarrerak erakustea, eta zaintzea eta kontserbatzea beharrezkoa den ondasun komun gisa aitortzea.	HKK1, HKK3, KE1, KE2, STEM1, STEM2, STEM4, STEM5, KD1, KPSII4, HK1, HK4, EK1, KAKK1, KAKK2
6. Gizakiak ingurunean egiten duen esku-hartzearen kausak eta ondorioak kritikoki aztertzea, maila soziala, ekonomikoa, kulturala, teknologikoa eta ekologikoa integratuz eta	6.1. Bizi-ohitura jasangarriak erakustea, planetako bizitza mota guztiak aztertuz. 6.2. Eremu hurbileko elementu eta baliabideekin lotuta, esplizituki eta adibideen bidez aztertzea pertsonen bizitzak beren ekintzekin duen erlazioa.	6.1. Bizi-ohitura jasangarriak erakustea, planetako bizitza mota guztiak errespetatzeko, zaintzeko eta babesteko beharraz jabetuta. 6.2. Eremu hurbileko elementu eta baliabideekin lotuta, esplizituki eta adibideen bidez identifikatzea pertsonen bizitzak beren ekintzekin duen erlazioa.	HKK1, HKK2, HKK3, HKK5, KE1, KE2, KE3, STEM1, STEM2, STEM5, KD2, KD3, KD5,

JAKINTZAGAIA: **NATURA,GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

pertsonen eta planetaren errespetuarekin, zaintzarekin eta babesarekin kontsekuenteak diren ohitura iraunkorrak praktikan jarritz, arazoei aurre egiteko, konponbideak bilatzeko eta konponbidean banaka eta elkarlanean jarduteko gaitasuna garatzeko.<i>(Azalpena)</i>	6.3. Ingurune hurbileko arazoak banaka eta taldean antzematea eta soluzio posible batzuk aztertzea norbere esperientzietatik abiatuz.	6.3. Ingurune hurbileko arazoak banaka eta taldean antzematea eta soluzio posible batzuk proposatzea.	KPSII4, HK1, HK2, HK3, HK4, EK1, EK2, EK3, KAKK1.
7.Natura-, gizarte-eta kultura-ingurunearen jarraitutasunak eta aldaketak behatzea, ulertzea eta interpretatzea, kausalitate-, aldiberekotasun-eta ondorengotza-erlazioak aztertuta, elementuen eta gertaeren arteko harremanak azaltzeko eta baloratzeko, eta iraunkortasun-irizpideen arabera jokatzeko.<i>(Azalpena)</i>	7.1. Natura-, gizarte- eta kultura-ingurune hurbileko gertaerak aztertzea, historiako pertsona garrantzitsuekiko, iraganeko bizimoduekiko eta horien bilakaeraren garrantziarekiko jakin-mina erakutsita.	7.1. Natura-, gizarte-eta kultura-ingurune hurbileko gertaerak kronologikoki antolatzea, neurtzeko eta denboran kokatzeko oinarritzko nozioak erabiliz, historiako pertsona garrantzitsuekiko, iraganeko bizimoduekiko eta horien bilakaeraren garrantziarekiko jakin-mina erakutsita.	HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, KD1, KD4, KD5, KPSII4, HK1, HK3, HK2, KAKK1.
8.Aniztasuna eta genero-berdintasuna onartzea eta baloratzeko,	8.1.Norberaren inguruko adierazpen artistiko eta kulturalak ezagutzea, ikerketa txikiak eginez, horien	8.1.Norberaren inguruko adierazpen artistiko eta kulturalak ezagutzea, ikerketa txikiak eginez, horien aniztasuna eta aberastasuna baloratuz eta norbere	HKK 1, HKK2, HKK5, KE1, KE3, KD1, KD2, KD3,

JAKINTZAGAIA: **NATURA, GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

pertsona guztiekiko enpatia eta errespetua erakutsita, gai etikoei buruz modu kritikoan hausnartuta, etengabe eraldatzen ari den gizarte baten ongizate indibidual eta kolektiboan laguntzeko eta European bizikidetza baketsua eta errespetuzkoa lortzeko.(Azalpena)	aniztasuna eta aberastasuna baloratuz eta norbere burua eta bestena errespetatuz. 8.2. Genero- berdintasuna, ikuspegi ez-estereotipatua eta jokabide ez-sexistak sustatuko dituzten jarrerak erakustea, eta ingurune hurbilean eredu positiboak antzematea.	burua eta bestena errespetatuz. 8.2. Genero-berdintasuna, ikuspegi ez-estereotipatua eta jokabide ez-sexistak sustatuko dituzten jarrerak erakustea, eta ingurune hurbilean eredu positiboak antzematea.	KPSII3, HK1, HK2, HK3, KAKK1, KAKK2.
9. Gizarte-ingurunean eraginkortasunez eta modu eraikitzailean parte hartzea, Adierazpen Unibertsalek eta Europako, Estatuko eta Autonomia Erkidegoko legeriak bultzatutako printzipio demokratikoek ezartzen dituzten balioak errespetatuz, erakunde demokratikoek bakea eta segurtasuna mantentzeko duten funtzioa baloratuz, errespetuzko harremanak sortzeko eta gatazken kudeaketa baketsua eta elkarrizketa bidezkoa	9.1. Erantzukizunak identifikatzea eta akordioak elkarrizketaren bidez eta demokratikoki ezartzea, hizkera inklusiboa eta indarkeriarik gabekoa erabilia, bere ingurunetik hurbil dauden taldeetako kide gisa. 9.2. Hurbileko erakundeak identifikatzea, bizikidetza egokia sustatzen duten funtzioak adierazi eta baloratuta. 9.3. Oinezko eta lokomozio-bideen erabiltzaile gisa oinarritzko arauak ezagutzea eta barneratzea, pertsonen mugikortasun jasangarriren garrantziaz jabetuta.	9.1. Erantzukizunak identifikatzea eta akordioak elkarrizketaren bidez eta demokratikoki ezartzea, hizkera inklusiboa eta indarkeriarik gabekoa erabilia, bere ingurunetik hurbil dauden taldeetako kide gisa. 9.2. Hurbileko erakundeak identifikatzea, bizikidetza egokia sustatzen duten funtzioak adierazi eta baloratuta. 9.3. Oinezko eta lokomozio-bideen erabiltzaile gisa oinarritzko arauak ezagutzea eta barneratzea, pertsonen mugikortasun jasangarriren garrantziaz jabetuta.	HKK1, HKK5, KE3, KE1, KE2, KE3, KPSII1, HK1, HK2, HK3, KAKK1

sustatzeko. ([Azalpena](#))**DESKRIPTORE OPERATIBOAK (FUNTSEZKO KONPETENTZIAK)-LEHEN HEZKUNTZA OSATZEAN IKASLEAK.....****(HKK) HIZKUNTZA-KOMUNIKAZIORAKO KONPETENTZIA**

HKK1. Gertakariak, kontzeptuak, pentsamenduak, iritziak edo sentimenduak ahoz, idatziz eta era multimodalean edo siglen bidez adierazten ditu, argi eta bere ingurune pertsonal, sozial eta hezitzaileko eguneroko testuinguruetara egokituta, eta elkarrekintza komunikatiboetan parte hartzen du, lankidetzaz eta errespetuz, bai informazioa trukatzeko eta ezagutza sortzeko, bai lotura pertsonalak eraikitzeko.

HKK2. Pertsona-, gizarte- eta hezkuntza-arloetako ahozko, idatzizko eta multimodalezko edo zeinuzko testu errazak ulertzen, interpretatzen eta baloratzen ditu, euskaraz zein gaztelaniaz, unean uneko laguntzarekin, eguneroko testuinguruetan aktiboki parte hartzeko eta ezagutza eraikitzeko.

HKK3. Bi iturritatik edo gehiagotatik datorren euskarazko eta gaztelaniazko informazio erraza aurkitu, aukeratu eta kontrastatu du, eta fidagarritasuna eta erabilgarritasuna ebaluatzen ditu irakurketa-helburuen arabera, eta ezagutza bihurtzen du

(KE) KONPETENTZIA ELEANIZTUNA

KE1. Gutxienez, hizkuntza bat erabiltzen du, familiako hizkuntzaz edo hizkuntzez eta hizkuntza ofizialez gain, komunikazio-premia erraz eta aurreikusteko modukoei erantzuteko, bai haren garapenari eta interesei erantzuteko, bai eremu pertsonaleko, sozialeko eta hezkuntzako eguneroko egoera eta testuinguruei erantzuteko.

KE2. Bere esperientzietatik abiatuta, hizkuntza-eskakizunen aniztasuna ezagutzen du eta norberaren ikaskuntza-prozesuei buruzko gogoeta egiten du, eta hizkuntzen arteko transferentzia-estrategia errazak modu gidatuan esperimendatzeko, eta konfiantzazko jarrera adierazten du komunikatzeko gaitasuna hobetzeko ikasteko konpetentzian.

KE3. Lagunduta, ikastetxearen eta ingurunearen hizkuntza-aniztasuna identifikatzen du, errespetuzko eta enpatiazko jarrera hartuta, eta hizkuntzak komunikabide eraginkortzat eta bizikidetzat hobetzeko tresnatzat hartuta.

komunikatzeko, ikuspegi sortzaile eta pertsonala hartuz, jabetza intelektuala errespetatzearekin batera.

HKK4. Bere garapenera egokitutako euskarazko eta gaztelaniazko askotariko lanak irakurtzen ditu, bere gustu eta interesetara hobekien egokitzen direnak hautatuz; ondare literarioa norbanakoaren eta taldearen gozamenerako eta ikaskuntzarako iturritzat hartzen du; eta bere esperientzia pertsonala eta irakurlea mobilizatzen ditu, obren interpretazioa eraiki eta partekatzeko eta eredu errazetatik abiatuta asmo literarioko testuak sortzeko.

HKK5. Bere komunikazio-praktikak elkarbizitza demokratikoaren, gatazken kudeaketa elkarriketatuaren eta pertsona guztien eskubide-HKK5. Bere komunikazio-praktikak elkarbizitza demokratikoaren, gatazkek elkarriketaren bidez konpontzearen eta pertsona guztien eskubide-

berdintasunaren zerbitzura jartzen ditu, hizkuntzaren erabilera diskriminatzaileak hautemanez, bai eta hizkuntzaren bidez gertatzen diren botere-gehiegikeriak ere, hizkuntzaren erabilera eraginkorra ez ezik, etikoa ere bultzatzeko eta euskararen ohiko erabilerarekiko jarrera asertiboa izateko.

(STEM) MATEMATIKARAKO KONPETENTZIA eta ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA INGENIERITZARAKO KONPETENTZIA

STEM1. Gidatuta, arrazoiketa matematikoaren berezko metodo inductibo, deductibo eta logiko batzuk erabiltzen ditu, bai eta metodo zientifikoaren arrazoiketa hipotetiko-deductiboa ere egoera ezagunetan, eta problemak ebazteko estrategia batzuk hautatu eta erabiltzen ditu,

(KD) KONPETENTZIA DIGITALA

KD1. Bilaketa gidatuko estrategia errazak erabiltzen ditu informazioa eskuratzeko (hitz gakoak, informazio garrantzitsuen analisi, datuen antolamendua), jarrera kritikoarekin, informazio-beharrak identifikatuta, eta fitxategiak eta edukiak gordeta eta berreskuratuta

JAKINTZAGAIA: NATURA, GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA

lortutako soluzioei eta jarraitutako prozesuari buruz hausnartuz.

STEM2. Pentsamendu zientifikoa erabiltzen du bere inguruan gertatzen diren sistema naturalei eta materialei buruzko prozesu eta gertaera batzuk ulertzeko eta azaltzeko, ezagutzen konfiantza bereganatuz garapenerako motor gisa, galderak eginez, esperimendu errazak gidatuz, jarduera zientifikoaren berezko oinarritzko trebetasunak modu egokian erabiliz eta, laguntzarekin, horien gauzatzea eta emaitzen interpretazioa baloratuz.

STEM3. Proiektuak modu gidatuan egiten ditu, prototipo edo eredu desberdinak diseinatzuz, fabrikatuz eta ebaluatuz, ziurgabetasunaren aurrean egokituz, kooperatiboki helburu jakin bat duen produktu sortzaile bat sortzeko, talde osoaren parte-hartzea saiaturaz eta sor daitezkeen gatazkak modu baketsuan konponduz.

STEM4. Metodo eta emaitza zientifiko, matematiko eta teknologiko batzuen oinarritzko informazioa eta elementu garrantzitsuenak modu argi eta egiazkoan interpretatzen eta transmititzen ditu, matematikako, zientzietako eta teknologiko hizkuntza egokia erabiliz (terminologia espezifikoak, grafikoak, notazioa, sinboloak eta kodeak) eta kultura digitala modu kritiko, etiko eta arduratsuan baliatuz ezagutza berriak partekatzeko eta eraikitzeke.

STEM5. Osasuna eta ingurumena babesteko zientifikoki oinarritutako ekintzetan parte hartzen du, proposamenak eginez eta kontsumo arduratsuaren praktikan etika-eta segurtasun-printzipioak aplikatuz.

STEM6. Gizadiaren historian matematikak, zientziak eta teknologiak duten garrantzia balioesten du, zientziak pertsonen ongizateari dakartzkion onurak edo erabilerak adieraziz eta aparatu, aplikazio eta

KD2. Norberak edo beste batzuek sortutako edukia sortzen eta editatzen du, integratzen eta berregiten du, hainbat formatutan (testua, taula, irudia, audioa, bideoa, programa informatikoa...), ideiak, sentimenduak eta ezagutzak adierazteko tresna digitalak erabiliz, jabetza intelektuala eta egile-eskubideak errespetatuz eta modu antolatuan gorde eta berreskuratuz.

KD3. Eskolako jardueretan eta/edo proiektuetan parte hartzen du, tresna edo plataforma birtualak erabiliz, ezagutza berria eraikitzeke, hainbat bitartekoren bidez komunikatzeko (txata, mezularitza, bideo-deiak), gai bati buruz eztabaidatuz edo produktuak sortuz elkarlanean lan egiteko, datuak eta edukiak ingurune digital mugatuetan eta modu seguruan gainbegiratuta partekatzeko, bere nortasun digitalaren jarrera ireki eta arduratsuarekin.

KD4. Normalean, irakaskuntza-orientazioarekin, prebentzio-neurriak aplikatzen ditu teknologia digitala erabiltzean gailuak babesteko (anitibirusa erabiltzea, pasahitzak kudeatzea), datu pertsonalak (pribatutasuna), osasuna eta ingurumena, badaki nola hartu prebentzio-neurriak ziberjazarpenetik babesteko, eta jabetzen da identitate digitalarekin lotutako onurez eta arriskuez.

KD5. Konponbide digital erraz eta jasangarriak garatzen hasten da (material teknologikoak berrerabiltzea, blokekako programazio informatikoa, hezkuntza-robotika, etab.), sormenez proposatutako arazo zehatzak edo erronkak ebazteko, behar izanez gero laguntza eskatuz eta softwarearen eta aplikazioen funtzio sinple batzuk aldatuz (oinarritzko konfigurazio-aukerak).

aurrerapen zientifiko-teknologiko batzuekin lotuz.

(KPSII) KONPETENTZIA PERTSONALA, SOZIALA ETA IKASTEN IKASTEKOA

KPSII1. Bere emozioak, ideiak eta jokabide pertsonalak ezagutzen ditu, eta tentsio-edo gatazka-egoeretan horiek kudeatzeko estrategiak erabiltzen ditu, zenbait portaera erregulatze gaitasunarekin, aldaketetara egokituz eta harmonizatuz, bere helburuak lortzeko.

KPSII2. Osasunerako arrisku garrantzitsuenak ezagutzen ditu eta bere ongizate fisiko eta mentalerako ohitura osasungarriak hartzen hasten da.

KPSII3. Besteen emozioak eta esperientziak ezagutu eta errespetatzen ditu, talde-lanean parte hartzen du, esleitutako banakako erantzukizunak bere gain hartzen ditu eta partekatutako helburuak lortzera bideratutako lankidetzaren estrategia errazak erabiltzen ditu.

KPSII4. Bere ikaskuntza hobetzeko ahalegin eta dedikazio pertsonalaren balioa ezagutzen du, eta jarrera kritikoak hartzen ditu hausnarketa-prozesu gidatuak gertatzen direnean.

KPSII 5. Epe laburreko helburuak planifikatzen ditu, ikaskuntza autorregulatuko estrategiak erabiltzen ditu eta autoebaluazioko eta koebaluazioko prozesuetan parte hartzen du, bere mugak ezagutuz eta ezagutza eraikitze prozesuan laguntza bilatzen jakinez.

(EK) EKINTZAILETA- KONPETENTZIA

(HK) HERRITARTASUNERAKO KONPETENTZIA

HK1. Bere nortasunari eta kulturari buruzko gertaera historiko eta sozial garrantzitsuenak ulertzen ditu, bizikidetzaren arauak buruzko gogoeta egiten du, eta modu eraikitzailan, elkarriketaren eta inklusiboan aplikatzen ditu edozein testuingurutan.

HK2. Erkidegoko jardueretan parte hartzen du, erabakiak hartzen ditu eta gatazkak konpontzen ditu, Europar Batasunaren eta Euskal Autonomia Estatutua esparruko prozedura demokratikoak, giza eta haur eskubideak, aniztasunaren balioa eta genero-berdintasuna, gizarte-koherencia eta Garapen Iraunkorrerako Helburuak errespetatuz.

HK3. Gaurkotasuneko balio eta arazo etikoei buruz hausnartu eta hitz egiten du, eta kultura eta ideologia desberdinak errespetatzeko, ingurunea zaintzeko, aurreiritziak eta estereotipoak baztertzeko eta diskriminazio eta indarkeria mota ororen aurka egiteko beharra ulertzen du.

HK4. Giza ekintzen eta ingurunearen arteko harreman sistemikoak ulertzen ditu, eta bizi-ohitura iraunkorrak hartzen hasten da, biodibertsitatea kontserbatzen laguntzeko, tokiko ikuspegitik zein ikuspegi globaletik.

(KAKK) KONTZIENTZIA ETA ADIERAZPIDE KULTURALERAKO KONPETENTZIA

JAKINTZAGAIA: **NATURA,GIZARTE ETA KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA. LH 1 ZIKLOA**

EK1.Aurre egin beharreko beharrak eta erronkak ezagutzen ditu, eta ideia originalak lantzen ditu, sormen-trebetasunak erabiliz eta ideiek ingurunean sor ditzaketen ondorioez jabetuz, hautemandako beharrei erantzungo dieten konponbide baliotsuak proposatzeko.

EK2.Norberaren indarguneak eta ahuleziak identifikatzen ditu, nork bere burua ezagutzeko estrategiak erabiliz; oinarrizko elementu ekonomiko eta finantzarioak ezagutzen hasten da, eta horiek eguneroko bizitzako egoera eta arazoei aplikatzen dizkie, jatorrizko ideia baliotsuak ekintzara eraman ditzaketen baliabideak hautemateko.

EK3.Idea eta konponbide originalak sortzen ditu, zereginak planifikatzen ditu, beste batzuekin eta taldean lan egiten du, egindako prozesua eta lortutako emaitza baloratuta, ekimen ekintzaile bat aurrera eramateko, esperientzia ikasteko aukeratzat hartuta.

KAKK1. Edozein garaitako kultura-eta arte-ondarearen funtsezko alderdiak ezagutzen eta errespetatzen ditu, kulturarteko ingurune batean kultura-desberdintasunak eta horiek errespetatzeko beharra ulertuta.

KAKK2.Ondareko arte-eta kultura-adierazpen garrantzitsuenen espezifikotasunak eta intentzioak ezagutu eta horietaz arduratzen da, bere hizkuntza eta elementu teknikoen bidez, hainbat baliabide eta euskarritan, etengabe aldatzen ari den testuinguru batean.

KAKK3.Bere nortasuna aberasten eta eraikitzen du, ingurunearekin eta gizartearekin elkarreraginez, adierazpen kultural eta artistiko sortzailearen bidez,bere gorputza integratuz eta konpetentzia afektiboak garatuz, besteekiko jarrera ireki eta inklusiboarekin.

KAKK4.Irudikapenak eta arte-adierazpenak sormenez erabiltzen ditu, teknika plastikoak, ikusizkoak, ikus-entzunezkoak, soinudunak eta gorputzezkoak erabiliz, proposamen artistiko eta kulturalak sortzeko, lankidetzan..

OINARRIZKO JAKINTZAK

Oinarrizko jakintzek batu egiten dituzte arloko konpetentzia espezifikoak eskuratzeko behar diren ezagutzak (jakitea), trebetasunak (egiten jakitea) eta jarrerak (izatenjakitea), eta ebaluazioa erraztu egiten dute irizpideen bidez.

A: Kultura zientifikoa

1. Jarduera zientifikorako hastapenak

- Mundua ulertzeko lehen galderak eta erantzunak: Humanitateen eta Zientziaren arteko lotura beren jatorritik. *
- Ahozko, idatzizko eta ikus-entzunezko testuetan iturri seguru eta fidagarrietatik informazioa modu kooperatiboan eta gidatuan bilatzeko estrategiak, baliabide digital eta analogikoen bidez ikerketa zientifikoei eta/edo sozialei erantzuna emateko eta horien zabalkundea egiteko. *
- Ikerketaren beharretara egokitutako miaketa-prozedurak, esperimentalak edo dokumentalak (denboran behatzea, identifikatzea eta sailkatzea, patroiak eta ereduak bilatzea). *
- Ikerlanaren berezko estrategiak, jakin-minarekin eta norberaren lanerako ekimenarekin lotutako ohiturak eta jarrerak garatzen laguntzen dutenak, bai bakarka, bai taldean, genero-ikuspegia kontuan hartuta. *
- Oinarrizko hiztegi zientifikoa, behaketak eta neurketak egiteko tresna eta gailu egokiak, ikerketen beharren arabera. *
- Zientzia eta teknologia giza jarduera gisa; jarduera zientifiko eta teknologikoan diharduten pertsonen ikuspegi ez-estereotipatua. *
- Ezagutza zientifikoa eta horrek eguneroko bizitzan duen presentzia identifikatzeko jarraibideak. *

2. Bizitza gure planetan

- Izaki bizidunen oinarrizko beharrak eta objektu bizigabeekiko desberdintasuna. Bizitzaren zikloa, eta heriotza zikloaren zati gisa. *

- Izaki bizidunak beha daitezkeen ezaugarrien arabera sailkatzeko eta identifikatzeko jarraibideak. Izaki bizidunaren eredu baten eraikuntzara hurbiltzea. *
- Izaki bizidunen egokitzapenak beren habitatera, beren beharrak asetzen dituzten leku gisa ulertuta. *Izaki bizidunak eta haiek bizi diren ingurunea zaintzeko eta errespetatzeko ohiturak. *
- Gizakiaren ongizate fisikoarekin lotutako ohitura osasungarriak: higiena, elikadura askotarikoa eta orekatua, ariketa fisikoa, atsedena eta gorputzaren zaintza, gaixotasunei aurrea hartzeko bitarteko gisa. *
- Ongizate emozionalarekin eta sozialarekin lotutako ohitura osasungarriak: norberaren emozioak identifikatzeko eta komunikatzeko estrategiak eta besteen emozioekiko errespetua. Ikasgelan eta gizartean dagoen aniztasunarekiko sentsibiltatea eta onarpena. *

3. Materia, indarrak eta energia

- Argia eta soina, senti daitezkeen hurbileko energia-forma gisa; iturriak, horien portaera eta eguneroko bizitzan duten erabilera ezagutzea. *
- Materialen propietate behagarriak, haien jatorria eta eguneroko bizitzako objektuetan duten erabilera. Hainbat objektu eta material konparatzeko, sailkatzeko eta antolatze irizpideak, propietate fisiko behagarrietatik abiatuta, hala nola: pisua, egoera fisikoa, bolumena, kolorea, testura, usaina, plastikotasuna, forma, erakarpen magnetikoa eta erabilera-aukerak. *
- Substantzia puruak eta nahasketak: nahaste homogeneoak eta heterogeneoak identifikatzeko jarraibideak. Nahasketa heterogeneoak bereiztea hainbat metodoen bidez.
- Egitura erresistenteak, egonkorak eta erabilgarriak, ikasgelan erabiltzen diren materialez eraikiak sekzio eta geometria desberdinekin. *

B. Teknologia eta digitalizazioa

1. Ikaskuntza-ingurune pertsonala digitalizatzea

- Ikaskuntza-ingurune digitaleko gailuak eta baliabideak.
- Ingurune ezagun eta seguruetan pertsona ezagunekin komunikatzeko baliabide digitalak. *

2. Diseinu eta pentsamendu konputazionalako proiektuak

- Diseinu-proiektuen faseak: beharrak identifikatzea, problema zehaztea, diseinua sormenezko ikuspegitik asmatzea, prototipoak eta probak egitea, ebaluatzea eta komunikatzea. *
- Proiektua gauzatzeko material, erreminta eta objektu egokiak.

- Programaziorakohastapenak: ikasleen irakurketa-mailara egokitutako baliabide analogikoak eta digitalak (programatzen hasteko plataforma digitalak, hezkuntza-robotika...).
- Talde-lanerako oinarrizko estrategiak. *

C. Gizarteak eta lurraldeak

1. Egungo munduaren erronkak

- Lurra unibertsoan. Barne-eta kanpo-elementuak, Lurrarekin eta unibertsoarekin lotutako mugimenduak eta dinamikak, eta horrek eguneroko bizitzan eta ingurunean dituen ondorioak. Denbora-sekuentziak eta urtaro-aldaketak. *
- Bizitza Lurrean. Ura bizitzaren elementu komun eta oinarrizko gisa. Fenomeno atmosferikoak eta horiek ziklo biologikoetan eta eguneroko bizitzan duten eragina. Datu atmosferikoak behatzea eta erregistratzea. *
- Egoeren inguruko erronkak. Espazio-eta denbora-pentsamenduaren oinarrizko funtzioak, ingurunearekin interakzioan jarduteko eta eguneroko bizitzako egoerak ebazteko. Ibilbideak eta bideak, joan-etorriak eta bidaiak. *

2. Gizarteak denboran zehar

- Denboraren pertzepzioa. Denboraren neurketa eguneroko bizitzan. Bizi-zikloa eta belaunaldien arteko harremanak, Historiaren existentziarako lehen hurbilketa gisa. *
- Baliabide analogikoak eta digitalak. Ahozko iturriak eta gizataldeko memoria. Tokiko historia eta familiaren biografia; gizonak eta emakumeak Historiaren parte gisa.
- Adierazpen eta ekoizpen artistiko eta kulturalak, emakumeek denboran zehar arteari eta kulturari egindako ekarpena baloratuta. Tokiko ondare materiala eta ez-materiala. *

3. Alfabetatze zibikoa

- Gizataldeko bizitza. Familia eta familien aniztasuna. Familia-, auzo-eta eskola-ingurune konpromisoak, parte-hartzea eta arauak. Gatazken prebentzioa, kudeaketa eta elkarriketan jardutako ebazpena.
- Bizitza gizartearen. Ingurune espazioak, baliabideak eta zerbitzuak. Gizarte-elkarrekintzarako moduak espazio publikoetan, genero-ikuspegitik.*
- Identitate-eta kultura-aniztasuna: errealitate desberdinak eta ingurune etnia-kulturei hurbilketa. Inklusioa eta jarrera diskriminatzaileak gaitzestea. Bakearen eta indarkeriarik ezaren kultura.*
- Zeregina eta lana. Ingurune gizon eta emakumeen jarduera profesional eta laboral nagusiak identifikatzea. Lan produktiboa eta erreproduktiboa. *

- Genero-berdintasuna eta jokabide ez-sexista. *
- Bide-segurtasuna. Oinezko eta garraio bideen erabiltzaileetarako oinarrizko arauak.*

4. Kontzientzia ekosoziala

- Gure ingurunea ezagutzea. Paisaia naturalak eta paisaia gizatiartuak, eta horien elementuak. Ingurunearen gaineko giza ekintza eta horren ondorioak. *
- Erantzukizun ekosoziala. Ondasun komunak kontserbatzeko, hobetzeko eta modu jasangarrian erabiltzeko ekintzak. Animaliekiko tratu txarra eta horren prebentzioa. *
- Bizi-ohitura jasangarriak. Uraren eta energiaren erabilera, mugikortasun jasangarria eta hondakinen kudeaketa.

* *Legearen arabera, asteriskodunak ezinbestekoak dira.*

Jakintza guztiak oinarrizkoak dira, baina asteriskodunak, ezinbestekoak.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOEN AZALPENA

1. Azken hamarkadetan, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gure bizitzetan barneratzen eta integratzen joan dira, eta gure gizarteko esparru guztietara hedatu dira, eguneroko bizitzako zeregin askotan laguntzen duten ezagutzak eta tresna ugari ematen baitituzte. Gaur egun dauden gailu eta aplikazioen aniztasuna dela-eta, beharrezkoa da ikaskuntza-ingurune pertsonala (IIP) digitalizatzearen kontzeptua sartzea, hau da, ikasle bakoitzak bere ikaskuntza-premien arabera bere ingurune analogiko zein digitalean erabiltzen dituen informazio-iturri, tresna, konexio eta jardueren multzoa. Izan ere, horiek aukera ematen diote zereginak modu sortzailean, kritikoan, efizientean eta seguruan egiteko. Beraz, konpetentzia honen helburua da ikasleak giro digitalean moldatzeko prestatzea, gailuen erabilera hutsetik eta sarean informazioa bilatzetik haratago. Konpetentzia digitala garatzeak aukera emango du teknologiari genero-estereotipoak alde batera utzita ematen zaion erabilera ulertzeko eta baloratzeko; norberaren lanean produktibitatea eta eraginkortasuna handitzeko; informazioa interpretatzeko, antolatze eta aztertze trebetasunak garatzeko; edukia sortzeko; bitarteko informatikoen bidez komunikatzeko eta modu kooperatiboan lan egiteko. Halaber, konpetentzia honek ingurune digitalaren erabilera kritikoa eta segurua egiteko estrategiak ezagutzea eskatzen du, arriskuez jabetuta, arrisku horiek nola saihestu edo minimizatu ikasita, behar denean laguntza eskatuta eta egon daitezkeen problema teknologikoak ahalik eta modu autonomoenean konpontuta.

2. Zientziak irakasteko ikuspegi didaktikoek abiatu behar dute ikasleek beren inguruko mundua ulertzeko duten jakin-minetik, pentsamendu zientifikoaren berezko ikerketa-eta esplorazio-prozesuetan parte-hartze aktiboa bultzatuta. Beraz, ikasleek gai izan behar dute problema txikiak

identifikatu eta planteatzeko, informazioa lortu, aztertu eta sailkatzeko, hipotesiak sortzeko, eta iragarpenak eta egiaztapenak egiteko. Gainera, gai izan behar dute emaitzak interpretatuta eta jakinarazteko. Lan egiteko modu horrek benetako ikaskuntzak sor ditzan, irakasleak bere gain hartu behar du bideratzailearen eta gidariaren rola, eta ikasleei trebetasun horiek erraztuko dituzten baldintzak, jarraibideak, estrategiak eta material didaktikoak eman behar dizkie, egon daitezkeen genero-desberdintasunak kontuan hartuta. Gainera, jarduerak ingurune hurbilenean kokatu behar dira, ikasleak ikasitakoa hainbat testuinguru eta egoeratan aplikatzeko gai izan daitezen, esparru publikoan zein pertsonalean. Horrela, gainera, ikaskuntza berriak eskuratzeko eta eguneroko bizitzan planteatzen diren problemek irtenbide sortzaileak bilatzeko interesa pizten da.

3. Elkarlaneko jardueretan oinarritutako diziplinarteko proiektuak lantzeak eskatzen du hainbat arlotako funtsezko jakintzak modu koordinatuan eta taldean garatzea, ingurune fisiko, natural, sozial, kultural edo teknologikoko erronka edo problema bati erantzuteko, diseinu-pentsamenduaren edo pentsamendu konputazionalaren berezko teknikak erabilita. Premiak hautematea, prototipoak diseinatzea, sortzea eta probatzea eta emaitzak ebaluatzea funtsezkoa da balio ekosozialeko azken produktu bat lortzeko, diseinu-pentsamenduaren zati gisa. Bestalde, pentsamendu konputazionalak baliabide hauek erabiltzen ditu: problema bat zati sinpleagoetan deskonposatzea, patroiak ezagutzea, ereduak egitea, informazio garrantzitsua hautatzea eta eguneroko bizitzako prozesuak automatizatzeko algoritmoak sortzea. Esparru zientifiko-teknologikoko pentsamenduen estrategiak ez dira baztertzailerak, eta batera erabil daitezke proiektuaren beharren arabera. Horrelako proiektuak egiteak, gainera, pentsamendu sortzailea eta berrikuntza sustatzen ditu, ikaskuntza-egoerak sortzen baititu, egoera horietan ez baitago irtenbide zuzen bakarra. Aitzitik, erabaki oker edo egoki oro baliozko informazioa lortzeko aukera ekinokzialeko gisa agertzen da, soluzio hobe bat lantzen lagunduko duena. Egoera horiek, gainera, ingurune bikaina bultzatzen dute lankidetzarako. Ingurune horretan, hainbat trebetasun garatzen dira, hala nola argudiaketa, ideia konplexuen komunikazio eraginkorra, erabaki partekatuak hartzea eta gatazkak modu baketsuan eta elkarriketa bidez kudeatzea, ingurune analogikoetan zein digitaletan.

4. Adin goiztiarretatik beren gorputzaren kontzientzia hartzeak aukera ematen die ikasleei hura ezagutzeko eta kontrolatzeko, mugimenduak hobeto egiteko eta ingurunearekin duten harremana hobetzeko; izan ere, gorputza baitute beren sentimendu eta emozioen adierazpidea. Gorputzaren erregulazio eta adierazpen ez-estereotipatuak baikortasuna, erresilientzia, enpatia, asertibitatea eta helburuen bilaketa indartzen ditu, eta ingurune analogiko eta digitaletan sortzen diren erronkak eta aldaketak modu eraikitzailean kudeatzea ahalbidetzen du. Ikasleek giza gorputzaren dibertsitatea eta potentzialtasuna balioetsita lortzen duten ezagutza zientifikoak eskatzen du, halaber, eskolatzeko-aldian zehar osasunerako dauden arriskuak ezagutzea. Ezagutza hori lotu behar da zaintza-eta prebentzio-ekintzekin —bizitza-ohitura, -estilo eta -portaera osasungarriak garatuta—, eta beren heldutasun-mailara egokitutako hezkuntza afektibo-sexualarekin. Hezkuntza horrek genero-ikuspegia izan behar du eta hiru dimentsio hauetatik landu behar da: norberaren gorputzaren ezagutza eta gorputzaren balorazioa.

5. Natura-, gizarte-eta kultura-ingurunea osatzen duten elementuak eta sistemak ezagutzea da haren aberastasuna eta aniztasuna ulertzeko

eta baloratzeko lehen urratsa. Horregatik, konpetentzia honen helburua da, ikasleek beren inguruneko elementuak zorrotz eta sistemikoki ezagutzeko lehen hurbilketa bat izateaz gain, horien arteko erlazioak ezartzea. Horrela, xedea da ikasleek natura-, gizarte-eta kultura-ingurunea ezagutzea, ulertzea, errespetatzea, baloratzea eta babestea, espazioaren eta denboraren ikuspegitik. Adibidez, izaki bizidunak, gizakiak barne, bizi diren ingurunera nola egokitzen diren eta elementu biotiko edo abiotikoekin harremanak nola ezartzen dituzten edo materiak indarren presentziaren aurrean nola jokatzen duen ulertzeak ikasleei aukera ematen die ezagutza zientifiko konektatua eskuratzeko, egiten dituzten ikerketetan edo proiektuetan mobilizatuko dutena. Orobat, aukera ematen du espazioaren erabilerarekin eta haren eraldaketekin lotutako arazoak ikusarazteko, baita gizakiek denboran zehar beren beharrak asetzeko egindako eta batzuetan bereizitako aldaketak eta egokitzapenak ere. Ikusaraziko ditu, era berean, gizakiak garatzen joan diren gizarte-erakundeak, eta sistema patriarkalak horretan guztian eduki ahal izan duen eragin erabakigarria. Lurraldeko baliabideen etengabeko erabileraz eta ustiapenaz jabetzeak ikasleak bultzatu behar ditu natura-eta kultura-ondarea erabili, kontserbatu eta hobetzeko ekintzak garatzera, hura guztien ondasuntzat hartuta. Gainera, naturaren, gizartearen eta kulturaren arloko erronkei erantzungo dieten jarduketa original eta etikoekiko konpromisoa hartzea eta proposatzea sustatu behar du.

6. Funtsezkoa da jakitea zein eboluzio izan duen gizakiaren interakzioak inguruan duen munduarekiko, ondasun komunen erabilerari eta aprobetxamenduari dagokionez, gero eta aurreratuagoak diren prozesu teknologikoen bidez; ikasleek gogoeta egin dezaten eta jabetu daitezen biosferaren mugez, ondasunen kontsumo azkarrari lotutako arazoez eta erregai fosiletan oinarritutako energia-eredu bat ezartzeaz. Horrela, gizarte garaikidearen erronka eta aupadei jasangarritasunaren ikuspegitik aurre egin ahal izango diete. Gaur egungo gizarte-ereduak planteatzen dituen arazoak eta horiek tokian-tokian eta globalki duten inpaktua identifikatu eta sakondu ahal izateko abiapuntua da interdependentzia-eta ekomendetasun-harremanak ulertzea, baita pertsonentzat, mendeko izaki sozial diren aldetik, duten garrantzia eta komunitateak ematen dizkigun zainketak ulertzea ere. Hortaz, beharrezkoa da ikasleei tresnak ematea ekintzailatzaren ikuspegitik eta jarrera kritiko eta kooperatibo batetik haiek aldaketa ekosozialaren eragile gisa ahalduentzea errazteko. Horrek eskatzen du garapen jasangarriko helburuetarantz modu kontzientean eta testuinguru baten barruan aurrera egitea ahalbidetuko duten jarduerak diseina ditzaten eta horietan parte hartu eta inplika daitezen. Horrela, enpatian, lankidetzan eta pertsonetikiko eta planetarekiko errespetuan oinarritutako harremanetako eta bizikidetzaren analogiko eta digitaleko ereduak eraikitzen parte hartuko dute.

7. Gizarteek denboran zehar izan dituzten bereizgarriak eta gizarte horietan gizonak eta emakumeak izan duten zeregina ezagutzeak, historiako protagonista indibidual eta kolektibo gisa, ikasleei balio behar die garaia elkarrekin erlazionatzeko eta horietako bakoitzean ekintza eta gertaera nabarmenenak identifikatzeko. Gizarte bakoitzaren kultura-elementuak eta -adierazpenak harreman ekonomiko, sozial eta politiko konplexuen isla dira, baita horien oinarri diren balio, sinesmen eta ideiena ere, baina, halaber, gizarte bakoitzaren identitate anizkunena, kideen talentuarena eta beste kultura batzuekiko harremanena ere. Ulertzea interakzioen sare dinamiko hori dela iraganeko eta egungo gertaera historikoen azterketa, interpretazio eta balio kritiko guztien funtsa. Bestalde, ikuspuntu historiko kritiko batetik garrantzitsuak diren gertaerak ezagutzea eta

testuinguruan kokatzea funtsezkoa da ikasleek uler dezaten iraganak nola laguntzen duen oraina eratzen. Gertaera horiek ikertzeak, beren artean kausalitateko, aldibereketasuneko eta segidako erlazioak ezarriz, eta alderdi dinamikoak eta egonkorrenak identifikatuz, gizabanakoari aukera ematen dio bere burua eta besteekin eta ingurunearekin dituen harremanak zabalago eta hobeto ulertzeko, eta egoerarik onenean jartzen du, gaurkotasanarekiko jarrera objektiboa eta analitikoa hartzeko eta jasangarritasunaren ikuspegitik konpromiso arduratsua bere gain hartzeko, baita ingurune analogiko eta digitaletan etorkizunak dakartzan erronkekiko konpromiso kontzientea ere.

8. Aniztasuna gaur egungo gizartearen ezaugarri bereizgarria da, eta demokrazian bizitzeko erronkak planteatzen ditu. Munduko gizartearen eta lurraldeen arteko analisi konparatiboak erakusten duenez, hainbat faktore geografiko, ekonomiko eta kulturalen ondorioz, gizartea eta politika antolatze modu desberdinak daude batera. Ingurunearen errealitate multikulturalak ondare-aniztasunaz eta -aberastasunaz jabetzea errazten du, eta pertsona eta kultura desberdinekiko errespetuzko eta elkarriketako jarrera sustatzen du. Mundu-mailako interkonexioa, integrazio-prozesuak (Europar Batasuneko kasu) eta migrazio-mugimenduak lotuta daude errealitate anitz eta askotariko horrekin, eta beharrezkoa da berdintasunaren, giza eskubideekiko eta haurren eskubideekiko errespetuaren printzipioetatik eta europeismoaren balioetatik abiatzea, aurreiritziak eta jarrera diskriminatzaileak prebenitzeko eta inklusioa eta gizarte-kohesioa bultzatzeko. Gainera, dibertsitate mota desberdinak topatzen ditugu, pertsonen generoari, adinari, sinesmenei, identitateari, sexu-orientazioari edo egoera funtzionalari lotuak, justizian eta zaintzan oinarritutako jarrerak behar dituztenak, hala nola errespetua, tolerantzia, onarpena eta balorazioa. Garrantzi berezia hartzen dute emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko portaerek. Horiek ekintza konprometituak eskatzen dituzte jarrera diskriminatzaile oro saihesteko. Portaera eta balio horiek guztiak ikasleen familia-eta gizarte-ingurunean garatu behar dira, herritartasun aktibo eta arduratsuaren bidez, ingurune analogikoan zein digitaletan.

9. Gizartea bere lurraldean nola antolatzen den ulertzea funtsezkoa da herritarren hezkuntzarako. Gizarte demokratikoak herritartasun konprometitua eta kritikoa eskatzen du, eta aldi berean sortzailea, eskola-esparruan eta komunitatearen ongizatean eragina duten beste jarduerak batzuetan bete-betean parte hartuko duena. Bizikidetzaren esparru horretan, ikasleek jabetu behar dute gizarte-jokabideko arauen, mugikortasun jasangarriaren eta eskubideak eta erantzukizunak pertsonen artean berdintasunez eta elkarriketaren bidez banatzearen garrantziaz, komunikatzeko, entzute aktiboko, pentsamendu kritiko eta sortzaileko eta gatazkak modu baketsuan kudeatzeko trebetasunak garatuta. Giza eskubideei eta hurrei buruzko adierazpen unibertsaleko printzipio eta balioek, Espainiako Konstituzioak eta Europar Batasunak bultzatutakoekin batera, Estatuarenekin eta erakunde demokratikoenekin batera, berekin dakarte justizia soziala, giza duintasuna, askatasuna, berdintasuna, zuzenbidezko estatua eta giza eskubide indibidual eta kolektiboekiko eta gutxiengo etniko eta kulturalakiko errespetua bultzatuko dituen herritartasun aktiboa gauzatzea. Errespetua, justizia, elkartasuna eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna bezalako balioak kontzienteki hartzeak XXI. mendeko erronka analogiko eta digitalei aurre egiteko prestatzen ditu ikasleak.

Jatorrizko informazioa eta legedia, [Hezigunean](#).



Sergio Tejero, Koldo Mitxelena BHIko "BeA" (Berrikuntza metodologikoaren Arduraduna)-(r)en 'KMk', Creative Commons Aitortu-EzKomertziala-PartekatuBerdin 4.0 Nazioartekoa lizentzia baten mende dago.